

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 10ης Μαρτίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών από δικηγόρους – Οδηγία 77/249/ΕΟΚ – Άρθρο 5 – Υποχρέωση του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου, ο οποίος εκπροσωπεί πελάτη στο πλαίσιο εθνικής ένδικης διαδικασίας, να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης – Όρια»

Στην υπόθεση C-739/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο, Ιρλανδία) με απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Οκτωβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

VK

κατά

An Bord Pleanála,

παρισταμένων των:

The General Council of the Bar of Ireland,

Law Society of Ireland and the Attorney General,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, L. Bay Larsen (εισηγητή), C. Toader, M. Safjan και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 23ης Σεπτεμβρίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο VK, εκπροσωπούμενος από την B. Ohlig, Rechtsanwältin,
- το The General Council of the Bar of Ireland, εκπροσωπούμενο από τις E. Gilson και D. Spring, solicitors, καθώς και από τον W. Abrahamson, barrister at law, και τον P. Leonard, SC,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

- η The Law Society of Ireland and the Attorney General, εκπροσωπούμενη από την C. Callanan και τον S. McLoughlin, solicitors, καθώς και από τον M. Collins, SC,
- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τις M. Browne, G. Hodge και J. Quaney καθώς και από τον A. Joyce, επικουρούμενους από την M. Gray και τον R. Mulcahy, SC,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Rodríguez de la Rúa Puig,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Støvlbæk, L. Malferrari και L. Armati,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Δεκεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5 της οδηγίας 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1977, περί διευκολύνσεως της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 249).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του VK και της An Bord Pleanála (αρχής εξετάσεως προσφυγών σχετικών με θέματα σχεδιασμού), σχετικά με την υποχρέωση της παρέχουσας υπηρεσίες δικηγόρου και εκπροσώπου του εκκαλούντος της κύριας δίκης να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο εγγεγραμμένο στον τοπικό δικηγορικό σύλλογο με σκοπό την εκπροσώπηση του εν λόγω εκκαλούντος ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 77/249 ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία ισχύει, εντός των ορίων και με τις προϋποθέσεις που η ίδια προβλέπει, για τις δραστηριότητες του δικηγόρου κατά την παροχή υπηρεσιών.

[...]

2. Ως “δικηγόρος” νοείται κάθε πρόσωπο που δικαιούται να ασκεί τις επαγγελματικές του δραστηριότητες υπό μια από τις ακόλουθες ονομασίες:

[...]

[Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας]: Rechtsanwalt,

[...].».

4 Το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για την άσκηση των δραστηριοτήτων οι οποίες αφορούν την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση πελάτου ενώπιον δικαστηρίου, κάθε Κράτος μέλος δύναται να επιβάλει στους δικηγόρους που αναφέρονται στο άρθρο 1 ως προϋπόθεση:

- να εμφανίζονται ενώπιον του προέδρου του δικαστηρίου και, κατά περίπτωση ενώπιον του προέδρου του αρμοδίου δικηγορικού συλλόγου στο Κράτος μέλος υποδοχής, σύμφωνα με τους τοπικούς κανόνες ή τις τοπικές συνθήκες,
- να ενεργούν κατόπιν συμφωνίας, είτε με δικηγόρο που ασκεί την δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως και ο οποίος θα είναι υπεύθυνος, ενδεχομένως έναντι του δικαστηρίου αυτού, είτε με “*avoué*” ή “*procuratore*” που ασκεί την δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου αυτού.»

Το ιρλανδικό δίκαιο

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του European Communities (Freedom to Provide Services) (Lawyers) Regulations 1979 [κανονιστικής απόφασης του 1979 (περί ελευθερίας παροχής υπηρεσιών) (από δικηγόρους), στο εξής: κανονιστική απόφαση του 1979], με την οποία μεταφέρθηκαν στο ιρλανδικό δίκαιο οι διατάξεις της οδηγίας 77/249, ορίζει τον «παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο αλλοδαπής» («*visiting lawyer*», στο εξής: παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος), παραπέμποντας στον κατάλογο του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/249.

6 Το άρθρο 6 της κανονιστικής απόφασης του 1979 ορίζει τα ακόλουθα:

«Όταν ένας παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος ασκεί εντός της εθνικής επικράτειας δραστηριότητες οι οποίες αφορούν την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση πελάτη ενώπιον δικαστηρίου, ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως και ο οποίος θα είναι υπεύθυνος, ενδεχομένως, έναντι του δικαστηρίου αυτού.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 7 Ο VK είναι διάδικος κατ' έφεση διαδικασίας ενώπιον του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ιρλανδία), η οποία αφορά τον καθορισμό των εξόδων της ένδικης διαδικασίας σχετικά με την άδεια που εκδόθηκε με σκοπό την ανέγερση, πλησίον του αγροκτήματός του, εγκατάστασης επιθεώρησης ζώων τα οποία βρέθηκαν νεκρά.
- 8 Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως εντάσσεται στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς η οποία είχε προηγουμένως αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και επί της οποίας εκδόθηκε εν συνεχεία η απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2018, *Klohn* (C-167/17, EU:C:2018:833).
- 9 Ο VK αποφάσισε να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του ενώπιον του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου).
- 10 Ενώπιον του Δικαστηρίου, εκπροσωπήθηκε από την O, Rechtsanwältin (δικηγόρο), η οποία είναι εγκατεστημένη στη Γερμανία.

- 11 Μετά την έκδοση της απόφασης της 17ης Οκτωβρίου 2018, Klohn (C-167/17, EU:C:2018:833), η υπόθεση αναπέμφθηκε ενώπιον του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου) προκειμένου το τελευταίο να αποφανθεί επί της έφεσης που άσκησε ο VK, υπό το πρίσμα της ερμηνείας των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης η οποία απορρέει από την απόφαση αυτή.
- 12 Στο ως άνω πλαίσιο, ο VK είχε την πρόθεση να αναθέσει στην O, η οποία δεν είναι εγκατεστημένη στην Ιρλανδία, την εκπροσώπηση των συμφερόντων του ενώπιον του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου).
- 13 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το ζήτημα αν είναι συμβατό με το δίκαιο της Ένωσης το άρθρο 6 της κανονιστικής απόφασης του 1979, το οποίο επιβάλλει στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο την υποχρέωση να απευθυνθεί σε δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης, ακόμη και στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία ο διάδικος δικαιούται να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του.
- 14 Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο θέτει το ζήτημα της ερμηνείας που πρέπει να δοθεί στην απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας (427/85, EU:C:1988:98), με την οποία εξετάστηκε το δικαίωμα κράτους μέλους να επιβάλλει σε παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο την υποχρέωση να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' ουσίαν, αν η ερμηνεία που έγινε δεκτή στην απόφαση εκείνη απαγορεύει να επιβάλλεται στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο η υποχρέωση να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες ο πελάτης του δικαιούται, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, να υπερασπίζεται ο ίδιος τον εαυτό του.
- 15 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η υποχρέωση ενέργειας «κατόπιν συμφωνίας» είναι περιορισμένη. Επομένως, δεν είναι αναγκαίο ο δικηγόρος που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης να είναι ο εντεταλμένος δικηγόρος ή ο δικηγόρος ο οποίος παρίσταται ενώπιον του δικαστηρίου στο πλαίσιο εκδίκασης της υπόθεσης. Απόκειται στους δύο ενδιαφερόμενους δικηγόρους, ήτοι στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο και στον δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του ιρλανδικού δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης, να διευκρινίσουν τα καθήκοντα του ενός και του άλλου δικηγόρου. Ο ρόλος του δικηγόρου που έχει άδεια να ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης συνίσταται εν γένει στη συνδρομή του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου στην περίπτωση κατά την οποία η προσήκουσα εκπροσώπηση του πελάτη και η ορθή εκπλήρωση των υποχρεώσεων έναντι του επιληφθέντος δικαστηρίου απαιτούν γνώσεις ή συμβουλές σχετικά με το δίκαιο, τη δικηγορική πρακτική και τη δικονομία ή ακόμη και τους κανόνες δεοντολογίας που έχουν εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο. Επομένως, η έκταση της εν λόγω συνεργασίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, εξυπακουμένου ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος να παραλείψει, εκ παραδρομής, να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι του πελάτη ή του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης, αν δεν επικουρείται, σε αυτούς τους τομείς, από δικηγόρο ο οποίος ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης.
- 16 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι μία από τις υποχρεώσεις δεοντολογίας τις οποίες πρέπει να τηρεί κάθε δικηγόρος που εκπροσωπεί διάδικο ενώπιον των ιρλανδικών δικαστηρίων συνίσταται στην υποχρέωσή του να διεξάγει έρευνες σε όλους τους σχετικούς τομείς του δικαίου και να εφιστά την προσοχή του επιληφθέντος δικαστηρίου σε κάθε νομικό, νομοθετικό ή νομολογιακό στοιχείο το οποίο μπορεί να επηρεάσει την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας. Η εν λόγω υποχρέωση ισχύει ακόμη και αν τα στοιχεία αυτά δεν είναι ευνοϊκά για τη θέση την οποία υπερασπίζεται ο εν λόγω δικηγόρος. Αποτελεί δε χαρακτηριστικό των διαδικασιών στις χώρες του κοινοδικαίου (common law) όπου το ουσιώδες μέρος των ερευνών οι οποίες είναι αναγκαίες προκειμένου το δικαστήριο να αποφανθεί ορθώς επί των νομικών ζητημάτων που έχουν υποβληθεί στην κρίση του διεξάγεται από

τους διαδίκους και όχι από το ίδιο το δικαστήριο. Άλλως έχουν τα πράγματα μόνο στην περίπτωση κατά την οποία οι διάδικοι υπερασπίζονται οι ίδιοι τον εαυτό τους. Στην περίπτωση αυτή, τα δικαστήρια πρέπει να αναλαμβάνουν τα ίδια την εξέταση των νομικών ζητημάτων.

- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Αποκλείεται η προβλεπόμενη στο άρθρο 5 της [οδηγίας 77/249] δυνατότητα κράτους μέλους να επιβάλλει σε δικηγόρο ο οποίος αναλαμβάνει την εκπροσώπηση και υπεράσπιση πελάτη ενώπιον δικαστηρίου “να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας [...] με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως”, σε κάθε περίπτωση στην οποία προβλέπεται δικαίωμα του διαδίκου, τον οποίο προτίθεται να εκπροσωπήσει ο παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος, να εκπροσωπήσει ο ίδιος τον εαυτό του ενώπιον του οικείου δικαστηρίου;
 - 2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, βάσει ποιων κριτηρίων θα πρέπει το εθνικό δικαστήριο να κρίνει αν επιτρέπεται η επιβολή προϋποθέσεως ενέργειας “κατόπιν συμφωνίας”;
 - 3) Ειδικότερα, αποτελεί η επιβολή περιορισμένης υποχρέωσης ενέργειας “κατόπιν συμφωνίας”, κατά τα εκτιθέμενα [...] στη [διάταξη] περί παραπομπής, σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας περιορισμό της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών εκ μέρους των δικηγόρων ούτως ώστε να δικαιολογείται, λαμβανομένου υπόψη του γενικού συμφέροντος, το οποίο συνίσταται, αφενός, στην ανάγκη προστασίας όσων κάνουν χρήση νομικών υπηρεσιών και, αφετέρου, στην ανάγκη διασφαλίσεως της ορθής απονομής της δικαιοσύνης;
 - 4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα, ισχύει το ίδιο σε κάθε περίπτωση, και αν όχι, βάσει ποιων κριτηρίων θα πρέπει το εθνικό δικαστήριο να κρίνει αν επιτρέπεται η επιβολή της οικείας προϋποθέσεως σε συγκεκριμένη περίπτωση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 18 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5 της οδηγίας 77/249, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, έχει την έννοια ότι απαγορεύει να επιβάλλεται σε δικηγόρο, ο οποίος παρέχει υπηρεσίες εκπροσώπησης του πελάτη του, η υποχρέωση να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τις δραστηριότητές του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης και ο οποίος υπέχει ευθύνη, εφόσον συντρέχει λόγος, έναντι του δικαστηρίου αυτού, στο πλαίσιο συστήματος που επιβάλλει στους δικηγόρους υποχρεώσεις δεοντολογίας και δικονομικές υποχρεώσεις όπως είναι η υποχρέωση υποβολής στο επιληφθέν δικαστήριο κάθε νομικού, νομοθετικού ή νομολογιακού στοιχείου, για την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας, από τις οποίες απαλλάσσεται ο πολίτης που αποφασίζει να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του.
- 19 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία 77/249, η οποία περιλαμβάνει μέτρα για τη διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης των δραστηριοτήτων του δικηγόρου ως παρόχου υπηρεσιών, πρέπει να ερμηνεύεται, μεταξύ άλλων, υπό το πρίσμα του άρθρου 56 ΣΛΕΕ, το οποίο απαγορεύει κάθε περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και συνεπάγεται την εξάλειψη κάθε διάκρισης εις βάρος του παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγένειάς του ή του γεγονότος ότι είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο πρέπει να παρασχεθεί η υπηρεσία (πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας, 427/85, EU:C:1988:98, σκέψεις 11 και 13).

- 20 Επισημαίνεται ότι η επιβαλλόμενη από εθνική νομοθεσία υποχρέωση ενέργειας κατόπιν συμφωνίας με ημεδαπό δικηγόρο συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από τους δικηγόρους άλλων κρατών μελών, στο μέτρο που συνεπάγεται ότι ο πολίτης που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες δικηγόρου εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος βαρύνεται με πρόσθετα έξοδα σε σχέση με εκείνον που αποφασίζει να απευθυνθεί σε δικηγόρο εγκατεστημένο στο κράτος μέλος της οικείας διαδικασίας.
- 21 Η οδηγία 77/249 πρέπει επίσης να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 57, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, από το οποίο το Δικαστήριο έχει συναγάγει ότι, δεδομένης της ιδιάζουσας φύσης ορισμένων παροχών υπηρεσιών, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ασυμβίβαστες προς τη Συνθήκη ΛΕΕ οι ειδικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται στον παρέχοντα την υπηρεσία και δικαιολογούνται από την εφαρμογή κανόνων που διέπουν αυτό το είδος δραστηριοτήτων, αλλά ότι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ως θεμελιώδης αρχή της Συνθήκης ΛΕΕ, δεν μπορεί να περιοριστεί παρά μόνον από ρυθμίσεις που δικαιολογούνται από το γενικό συμφέρον και επιβάλλονται σε κάθε πρόσωπο που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, εφόσον το συμφέρον αυτό δεν διασφαλίζεται από τους κανόνες στους οποίους υπόκειται ο παρέχων την υπηρεσία στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος (πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας, 427/85, EU:C:1988:98, σκέψη 12).
- 22 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, αφενός, η προστασία των καταναλωτών, ιδίως των αποδεκτών των νομικών υπηρεσιών τις οποίες παρέχουν άμισθοι λειτουργοί της δικαιοσύνης, και, αφετέρου, η ορθή απονομή της δικαιοσύνης αποτελούν σκοπούς που συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που μπορούν να θεωρηθούν ως επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος, ικανοί να δικαιολογήσουν περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (απόφαση της 18ης Μαΐου 2017, Lahorgue, C-99/16, EU:C:2017:391, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 23 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη ιρλανδική νομοθεσία αποσκοπεί στη διαφύλαξη της ορθής απονομής της δικαιοσύνης καθώς και στην προστασία του πολίτη ως καταναλωτή.
- 24 Επιπλέον, τα μέτρα που περιορίζουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών πρέπει να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2017, Lahorgue, C-99/16, EU:C:2017:391, σκέψη 31).
- 25 Με την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας (427/85, EU:C:1988:98), το Δικαστήριο επισήμανε, πρώτον, με τη σκέψη 13 της απόφασης αυτής, ότι, στις ένδικες διαφορές στις οποίες η γερμανική νομοθεσία δεν προέβλεπε ως υποχρεωτική τη συνδρομή δικηγόρου, οι διάδικοι μπορούσαν να υπερασπιστούν οι ίδιοι τα συμφέροντά τους ενώπιον δικαστηρίου και ότι, για τις ίδιες διαφορές, η γερμανική νομοθεσία επέτρεπε επίσης την ανάθεση της υπεράσπισης αυτής σε πρόσωπα που δεν ήταν ούτε δικηγόροι ούτε είχαν συγκεκριμένη ειδικευση, εφόσον τα πρόσωπα αυτά δεν ενεργούσαν κατ' επάγγελμα. Δεύτερον, το Δικαστήριο διαπίστωσε, με τις σκέψεις 14 και 15 της απόφασης αυτής, ότι, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, ήταν δυνατόν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η υποχρέωση που επιβαλλόταν στους δικηγόρους τους εγγεγραμμένους σε δικηγορικό σύλλογο άλλου κράτους μέλους οι οποίοι παρείχαν τις επαγγελματικές υπηρεσίες τους να ενεργούν κατόπιν συμφωνίας με Γερμανό δικηγόρο δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί από κανένα λόγο γενικού συμφέροντος, όσον αφορά τις δίκες στις οποίες δεν ήταν υποχρεωτική η συνδρομή δικηγόρου. Κατά συνέπεια, στο μέτρο που η γερμανική νομοθεσία επέβαλλε, σε τέτοιες διαφορές, στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο αλλοδαπής την υποχρέωση να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο ασκούντα τις δραστηριότητές του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, το Δικαστήριο έκρινε ότι η νομοθεσία αυτή αντέβαινε στην οδηγία 77/249 και στα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης ΕΟΚ, νυν άρθρα 56 και 57 της Συνθήκης ΛΕΕ.

- 26 Ομοίως, με την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1991, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-294/89, EU:C:1991:302), το Δικαστήριο επισήμανε, με τη σκέψη 18 της απόφασης αυτής, ότι, για ορισμένες ένδικες διαδικασίες διεξαγόμενες ενώπιον των δικαστηρίων, η γαλλική νομοθεσία δεν επέβαλλε τη συνδρομή των διαδικών από δικηγόρο και ότι, αντιθέτως, επέτρεπε στους διαδικούς να υπερασπίζονται οι ίδιοι τα συμφέροντα τους ή, όσον αφορά τις διαδικασίες ενώπιον εμποροδικείων, να επικουρούνται ή να εκπροσωπούνται από πρόσωπο το οποίο δεν είναι δικηγόρος αλλά ενεργεί κατόπιν ειδικής εντολής. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο διαπίστωσε, με τη σκέψη 19 της απόφασης αυτής, ότι, κατά συνέπεια, ο παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος δεν μπορούσε να υποχρεωθεί να ενεργήσει σε συμφωνία με δικηγόρο ασκούντα δραστηριότητα ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης, στο πλαίσιο ενδίκων διαδικασιών για τις οποίες η γαλλική νομοθεσία δεν επέβαλλε την υποχρεωτική συνδρομή δικηγόρου.
- 27 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, ενώ στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας (427/85, EU:C:1988:98), και της 10ης Ιουλίου 1991, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-294/89, EU:C:1991:302), η εθνική νομοθεσία επέτρεπε στους διαδικούς, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, να αναλάβουν οι ίδιοι την υπεράσπισή τους, οι υποχρεώσεις που υπείχαν, αντιστοίχως, οι διάδικοι και ο δικαστής όσον αφορά τον προσδιορισμό των κρίσιμων νομικών κανόνων ήταν, αντιθέτως προς τις ισχύουσες στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι ίδιες, ανεξαρτήτως του αν ο διάδικος υπερασπιζόταν ο ίδιος τον εαυτό του ή εκπροσωπούσαν από δικηγόρο.
- 28 Κατά συνέπεια, η σκέψη 13 της απόφασης της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας (427/85, EU:C:1988:98), και η σκέψη 17 της απόφασης της 10ης Ιουλίου 1991, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-294/89, EU:C:1991:302), κατά τις οποίες το άρθρο 5 της οδηγίας 77/249 δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο ορισμένων υποχρεώσεων, εφόσον ανάλογες υποχρεώσεις δεν προβλέπονται από τους επαγγελματικούς κανόνες που θα εφαρμόζονταν αν δεν υπήρχε παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια της Συνθήκης ΕΟΚ, νυν Συνθήκης ΛΕΕ, πρέπει να ερμηνευτούν εντός του πλαισίου των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι εν λόγω αποφάσεις που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη.
- 29 Πράγματι, όπως προκύπτει ιδίως από τη σκέψη 16 της παρούσας απόφασης, οι υποχρεώσεις που υπέχουν, αντιστοίχως, οι διάδικοι και ο δικαστής όσον αφορά τον προσδιορισμό των κρίσιμων νομικών κανόνων στο πλαίσιο δίκης ενώπιον των ιρλανδικών δικαστηρίων διαφοροποιούνται αναλόγως του αν ο διάδικος υπερασπίζεται ο ίδιος τον εαυτό του ή αν εκπροσωπείται από δικηγόρο. Ενώ, στην τελευταία αυτή περίπτωση, εναπόκειται στον δικηγόρο να προβεί, ενώπιον των ιρλανδικών δικαστηρίων, στις κύριες νομικές έρευνες που είναι αναγκαίες για την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας, στην περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος επιλέγει να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του το καθήκον αυτό ανήκει, αντιθέτως, στο επιληφθέν δικαστήριο.
- 30 Όταν, όπως και στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις που παρατίθενται στη σκέψη 28 της παρούσας απόφασης, οι υποχρεώσεις αυτές είναι οι ίδιες, ανεξαρτήτως του αν ο διάδικος υπερασπίζεται ο ίδιος τον εαυτό του ή επικουρείται από δικηγόρο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, εφόσον ο σκοπός της ορθής απονομής της δικαιοσύνης μπορεί να επιτευχθεί στην πρώτη περίπτωση, μπορεί κατά μείζονα λόγο να επιτευχθεί και στην περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος επικουρείται από παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο, κατά την έννοια της οδηγίας 77/249.
- 31 Εντούτοις, δεν ισχύει το ίδιο όταν οι υποχρεώσεις αυτές διαφέρουν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, ανάλογα με το αν ο διάδικος υπερασπίζεται ο ίδιος τον εαυτό του ή αν επικουρείται από δικηγόρο. Συναφώς, από το γεγονός ότι ο σκοπός της ορθής απονομής της δικαιοσύνης μπορεί να επιτευχθεί στην περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος υπερασπίζεται ο ίδιος τον εαυτό του στο πλαίσιο ενός δεδομένου συνόλου δικονομικών κανόνων δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται και στην περίπτωση όπου ο διάδικος επικουρείται από παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο, κατά την έννοια της οδηγίας 77/249, και όπου οι δικονομικοί κανόνες είναι διαφορετικοί και αυστηρότεροι από τους ισχύοντες για τον διάδικο που υπερασπίζεται ο ίδιος τον εαυτό του.

- 32 Σε μια τέτοια περίπτωση, ένας λόγος γενικού συμφέροντος στηριζόμενος στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει την επιβολή υποχρέωσης στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο ο οποίος ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου. Πράγματι, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας (427/85, EU:C:1988:98, σκέψη 23), η οδηγία 77/249 επιτρέπει στα κράτη μέλη να απαιτούν από τον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, προκειμένου να παρασχεθεί στον πρώτο η δυνατότητα να φέρει σε πέρας το έργο που του ανέθεσε ο πελάτης του, τηρώντας τους κανόνες για την εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης. Υπό το πρίσμα αυτό, η εν λόγω υποχρέωση έχει ως σκοπό να παράσχει στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο την αναγκαία στήριξη προκειμένου να ενεργήσει στο πλαίσιο δικαιοδοτικού συστήματος διαφορετικού από εκείνο στο οποίο ασκεί συνήθως τη δραστηριότητά του και να παράσχει στο επιληφθέν δικαστήριο τη διαβεβαίωση ότι ο δικηγόρος αυτός πράγματι έχει τη στήριξη αυτή και ότι, επομένως, είναι σε θέση να τηρήσει πλήρως τους εφαρμοστέους δικονομικούς κανόνες και κανόνες δεοντολογίας.
- 33 Όσον αφορά το ζήτημα του αναλογικού χαρακτήρα της υποχρέωσης αυτής, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχει το αιτούν δικαστήριο, ο παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος αναμένεται να γνωστοποιεί στα εθνικά δικαστήρια το όνομα δικηγόρου ασκούντος τη δραστηριότητά του σύμφωνα με το ιρλανδικό δίκαιο για να τον επικουρεί σε περίπτωση κατά την οποία η προσήκουσα εκπροσώπηση του πελάτη και η ορθή εκπλήρωση των υποχρεώσεων έναντι του επιληφθέντος της υπόθεσης δικαστηρίου απαιτούν γνώσεις ή συμβουλές οι οποίες θα μπορούσαν να αποδειχθούν αναγκαίες ακριβώς λόγω του ενδεχομένου ο παρέχων υπηρεσίες δικηγόρος να έχει περιορισμένη γνώση δυνητικώς σημαντικών πτυχών του δικαίου, της εθνικής δικηγορικής πρακτικής και δικονομίας ή των κανόνων δεοντολογίας σε εθνικό επίπεδο. Εντούτοις, κατά τις πληροφορίες αυτές, δεν είναι αναγκαίο ο δικηγόρος που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου να είναι ο εντεταλμένος δικηγόρος ή ο δικηγόρος ο οποίος παρίσταται ενώπιον του δικαστηρίου στο πλαίσιο εκδίκασης της υπόθεσης. Πράγματι, εναπόκειται στον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο και στον δικηγόρο που έχει άδεια να ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος ιρλανδικού δικαστηρίου να καθορίσουν τον ακριβή ρόλο αμφοτέρων, δεδομένου ότι ο ρόλος του τελευταίου συνίσταται μάλλον στο να διοριστεί ως δικηγόρος που επικουρεί τον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο.
- 34 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ευελιξία που χαρακτηρίζει τη συνεργασία μεταξύ του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου και του δικηγόρου που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, όπως αυτή περιγράφεται από το αιτούν δικαστήριο, ανταποκρίνεται στην αντίληψη περί της συνεργασίας αυτής την οποία διαμόρφωσε το Δικαστήριο στο πλαίσιο της ερμηνείας και της εφαρμογής του άρθρου 5 της οδηγίας 77/249. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, οι δύο αυτοί δικηγόροι πρέπει να θεωρηθούν ότι είναι σε θέση να καθορίσουν από κοινού, τηρούντες τους κανόνες δεοντολογίας του κράτους μέλους υποδοχής και απολαμβάνοντας επαγγελματικής ανεξαρτησίας, τους κατάλληλους τρόπους συνεργασίας για να φέρουν σε πέρας την εντολή που τους έχει ανατεθεί (πρβλ. αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γερμανίας, 427/85, EU:C:1988:98, σκέψη 24, και της 10ης Ιουλίου 1991, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-294/89, EU:C:1991:302, σκέψη 31).
- 35 Στο πλαίσιο αυτό, ο περιορισμός της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών δεν φαίνεται, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών του, να υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.
- 36 Τούτου δοθέντος, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 75 των προτάσεών του, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ιρλανδική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι δεν προβλέπει καμία εξαίρεση από τον κανόνα περί της υποχρέωσης ενέργειας κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο ασκούντα τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου.

- 37 Πάντως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 80 και 81 των προτάσεών του, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μια τέτοια υποχρέωση θα μπορούσε να καθίσταται περιττή υπό ορισμένες περιστάσεις και, ως εκ τούτου, να βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.
- 38 Τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση κατά την οποία ο παρέχων τις υπηρεσίες δικηγόρος είναι σε θέση, βάσει της πείρας και της σταδιοδρομίας του, να εκπροσωπήσει τον πολίτη κατά τον ίδιο τρόπο όπως ένας δικηγόρος που ασκεί συνήθως τη δραστηριότητά του ενώπιον του οικείου εθνικού δικαστηρίου. Στο τελευταίο αυτό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, αν μπορεί να γίνει επίκληση της επαγγελματικής πείρας στο κράτος μέλος υποδοχής ώστε να καθοριστεί το σημείο αυτό.
- 39 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η Ο ισχυρίζεται ότι άσκησε δικηγορία στην Ιρλανδία επί σειρά ετών υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει η οδηγία 98/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος σε κράτος μέλος διάφορο εκείνου στο οποίο αποκτήθηκε ο επαγγελματικός τίτλος (ΕΕ 1998, L 77, σ. 36), γεγονός από το οποίο θα μπορούσε να συναχθεί ότι η εν λόγω δικηγόρος είναι σε θέση να εκπροσωπήσει τον πολίτη κατά τον ίδιο τρόπο όπως ένας δικηγόρος που έχει άδεια να ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου. Κατά πάγια νομολογία, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση (πρβλ. απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, *Comune di Gesturi*, C-670/18, ΕΥ:C:2020:272, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 40 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα είναι ότι το άρθρο 5 της οδηγίας 77/249 έχει την έννοια ότι:
- λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, δεν απαγορεύει να επιβάλλεται σε δικηγόρο, ο οποίος παρέχει υπηρεσίες εκπροσώπησης του πελάτη του, η υποχρέωση να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τις δραστηριότητές του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης και ο οποίος υπέχει ευθύνη, εφόσον συντρέχει λόγος, έναντι του δικαστηρίου αυτού, στο πλαίσιο συστήματος που επιβάλλει στους δικηγόρους υποχρεώσεις δεοντολογίας και δικονομικές υποχρεώσεις όπως είναι η υποχρέωση υποβολής στο επιληφθέν δικαστήριο κάθε νομικού, νομοθετικού ή νομολογιακού στοιχείου, για την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας, από τις οποίες απαλλάσσεται ο πολίτης που αποφασίζει να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του·
 - δεν είναι δυσανάλογη, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, η υποχρέωση του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, στο πλαίσιο συστήματος στο οποίο οι δικηγόροι αυτοί έχουν τη δυνατότητα να καθορίζουν τους αντίστοιχους ρόλους τους, δεδομένου ότι ο δικηγόρος που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου έχει ως μοναδικό σκοπό, κατά γενικό κανόνα, να επικουρεί τον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο προκειμένου να του παράσχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την προσήκουσα εκπροσώπηση του πελάτη και την ορθή εκπλήρωση των υποχρεώσεών του έναντι του δικαστηρίου αυτού·
 - η επιβολή γενικής υποχρέωσης ενέργειας κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, χωρίς να καθίσταται δυνατή η συνεκτίμηση της πείρας του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου, βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 41 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 5 της οδηγίας 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1977, περί διευκόλυνσης της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους, έχει την έννοια ότι:

- λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, δεν απαγορεύει να επιβάλλεται σε δικηγόρο, ο οποίος παρέχει υπηρεσίες εκπροσώπησης του πελάτη του, η υποχρέωση να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τις δραστηριότητές του ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης και ο οποίος υπέχει ευθύνη, εφόσον συντρέχει λόγος, έναντι του δικαστηρίου αυτού, στο πλαίσιο συστήματος που επιβάλλει στους δικηγόρους υποχρεώσεις δεοντολογίας και δικονομικές υποχρεώσεις όπως είναι η υποχρέωση υποβολής στο επιληφθέν δικαστήριο κάθε νομικού, νομοθετικού ή νομολογιακού στοιχείου, για την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας, από τις οποίες απαλλάσσεται ο πολίτης που αποφασίζει να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του·
- δεν είναι δυσανάλογη, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, η υποχρέωση του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου να ενεργεί κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, στο πλαίσιο συστήματος στο οποίο οι δικηγόροι αυτοί έχουν τη δυνατότητα να καθορίζουν τους αντίστοιχους ρόλους τους, δεδομένου ότι ο δικηγόρος που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου έχει ως μοναδικό σκοπό, κατά γενικό κανόνα, να επικουρεί τον παρέχοντα υπηρεσίες δικηγόρο προκειμένου να του παράσχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την προσήκουσα εκπροσώπηση του πελάτη και την ορθή εκπλήρωση των υποχρεώσεών του έναντι του δικαστηρίου αυτού·
- η επιβολή γενικής υποχρέωσης ενέργειας κατόπιν συμφωνίας με δικηγόρο που ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, χωρίς να καθίσταται δυνατή η συνεκτίμηση της πείρας του παρέχοντος υπηρεσίες δικηγόρου, βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

(υπογραφές)